

GRANIT

Hur kan vi arbeta med svensk granit 2020?

3-4 september
2015

DET GODA MÖTET HUGGET I STEN

UNIKT
En förstudie
med hel-
hetsgrepp
kring granit

HANS LEUTSCHER,
processmedverkande, GRANIT

I ett landskap där du står och går på sten var du än är och hur du än gör. På en plats där granit har utgjort själva fundamentet till livet under hundratals år. I "Hav & Land", Kulturhuset på Sotenäset i Hunnebostrand, möttes den 3-4 september ett femtiotal skulptörer, arkitekter, konstnärer, näringslivsutvecklare, politiker och representanter från stenindustrin. Graniten stod i fokus för kunskapsutbyten och goda möten.

SEMINARIEDAGARNA var en del av förstudien GRANIT, som drivs av Sotenäs kommun. Finansiering har skett genom Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen Västra Götaland och Bohuslänns fem kommuner i norr. Fyrbodals kommunalförbund är med och stöttar. GRANIT har till uppgift att skapa en plattform för ett kultursystem där flera aktörer är verksamma mot samma mål. De bärande krafterna är tänkta att vara både ideella viljor, den offentliga sektorn och näringslivet. Detta ska ske med sten, konst och kulturarv i fokus.

STOMMEN FÖR PROJEKTET är att norra Bohuslän bygger på granitlandskapets unika natur och kulturarv. Målet är att utveckla kulturföretagande och kulturarvsturism

och därigenom skapa fler entreprenörer inom kultur och turistnäring. Många initiativ har tagits tidigare utan att lyckats få ett tydligt genomslag när det gäller att lyfta de unika kvalitéer som detta granitens landskap besitter. Efterfrågan på en gemensam plattform har uttryckts av många både inom stenindustrin, bland besökare och hos lokala aktörer. **DE TVÅ SEMINARIEDAGARNA** är ett bevis på att goda samtal går att uppnå mellan olika aktörer på lokal, regional respektive internationell nivå. Samtliga parter har att vinna på ökad kunskap om varandras fält. Detta i sin tur ökar upplevelsen av stenens landskap och konstens möjligheter. Det kommer också att ge ett ökat entreprenörskap med

sikte på att utveckla företagande och besöksnäringen.

DAGARNAS INNEHÅLL, gav förutom föreläsningar, även tid för diskussion, besök på Uddenskulptur i Hunnebostrand, Hallindens Granit AB och på KKV-B. På kvällen visades tre filmer som väckte nya samtal. Med koppling till möjligheten att skapa ett 'Stenens Hus' visades dokumentären 'Arkitektur i det vilda' om arkitekten Todd Saunders och hans hotellbygge mitt i 'ingenstans'. Dokumentären om Adria Paci samt hans film 'The Column' gav en spännande inblick i stensculpturernas värld och den sociala aspekten på relationer mellan Västvärlden, Afrika och Kina.

— Vilka möjligheter finns i det unika materialet granit? Delar av vårt område har en lång historia av stenindustri och konstnärligt aktivitet. Vi följer processen med spänning. Seminariet har fokus på det unika granitlandskapet i Bohuslän och meningen med dessa två dagar är att skapa ett samtal om granit och dess möjligheter, säger Hans Leutscher. Med dessa ord inledde Hans seminariet. Hans roll i GRANIT är processmedverkande samt utställningsansvarig för Uddenskulptur. Med en bakgrund som skulptör besitter han stor erfarenhet och kunskap om konstnärens förutsättningar. Hans tror på dialog mellan olika intresseföreträdare och har förhoppningar om att deltagarna skapat nya kontakter och samtalet fortsätter med riktning mot 2020.

ARKITEKTENS MAGNET

Att stega runt i ett stenbrott överstiger alla fantasier

Stenens dragningskraft på en arkitekt.

RASMUS WAERN

"GRANIT I ARKITEKTUREN" är rubriken på seminariet som inleder dagen. I sitt arbete som arkitekt kombinerar han skrivande med en passion för sten. Allt startade för några år sedan med ett skrivaruppdrag för stenindustrin. Under namnet "Stenarkitektur" berättar han om arkitektens relation till granit. I anslutning till dagens föredrag visar Rasmus bilder. Han börjar med en bild från Regeringsgatan i Stockholm och säger att den föreställer Hunnebostrand. Byggnaden han visar är ritad av Hans Asplund i början av 60-talet. Rasmus menar att varenda sten på Regeringsgatan har satt sitt negativa avtryck av berget i Hunnebostrand. Rasmus fortsätter med att berätta att det intressanta

med sten är att det öppnar för dubbla lager av återbruk.

— Sten kan återbrukas genom att den plockas ner från ett sammanhang och dyker upp i andra. Exempelvis bestod De la Gardieska palatset av stenkolonner från andra byggnadsverk. Då palatset brann 1825 plockades kolonnerna ner och idag står de vid Millesgården på Lidingö. Sten kan växlas, få nya innebörder och bära med sig minnet av tidigare byggnader. Dessutom kan sten relatera till minnet av en byggnad som uppfördes generationer tidigare, säger Rasmus.

HAN VISAR SEDAN en bild från stenbrottet Evja i Munkedal och berättar om tankarna kring platsen.

— Stenbrotten är inte bara en källa till materialet, utan är också en alldeles säregen arkitektur. Dessa kan exploateras på olika sätt som allt från operaföreställningar till klätterväggar och parker. Den skulpturala kraften är en form av gestaltad miljö med en styrka som vi har svårt att matcha då stenen har transporterats till annan plats, menar Rasmus.

MÅNGA ARKITEKTER har vittnat om behovet av att gå runt i ett stenbrott och se stenens möjligheter. Där kan

de känna in vad den har för kapacitet.

— Att stega runt i ett stenbrott överstiger alla fantasier och alla stenprover. Jag skulle vilja se att fler använder stenbrott som estetisk tillgång för sin arkitektur. Exempelvis kan ett svagt spår av en diamantvajer ge en idé om hur stenen skulle kunna användas i byggnader.

STENEN SOM ARKITEKTONISK byggdel står på två grunder enligt Rasmus. Dels rent tekniskt – där konstruktionen håller resten på plats, där den tunga graniten får gå in i byggnadsverk där speciella egenskaper behövs, såsom vid byggen av slussar. Dels den grund som hänger ihop med att graniten har kommit att beteckna det tunga och kraftfulla.

— Det hänger samman med den komplicerade och krävande bearbetningen. Detta har beskrivits ända sedan antiken då konstruktören fick arbeta sig in i och bearbeta stenblocket för hand, förklarar Rasmus.

I STENSORTERNAS NIMBUS har marmorn lyckats erövra platsen som en diva, stenarnas Rolls Royce, trots att marmorstenen tillhör de mest lättarbetade. Ett talande exempel är Folksamskrapan, vars

89 meter höga fasad består av marmor. Den dåvarande finansministern Gunnar Sträng såg valet av materialet som fördärvligt och hade velat att granit skulle använts. Han ansåg att granit, trots ökade kostnader, skulle ha skickat "rätt signaler" till Sveriges befolkning.

RASMUS BERÄTTAR att en av granitens tilltalande sidor är möjligheten att skapa färdiga miljöer med en gång. Detta är en av de aspekter som idag gör materialet så tilltalande. Ett exempel hittar vi i Dianaparken i Malmö. Genom att använda granit har man lyckats med konststycket att införa "en geologisk ålder".

— Ibland uppstår dock komplikationer när vi ser på hur det fungerar rent praktiskt. På Hamngatan i Eskilstuna används granit repetativt som gatsten, vilket ges av sig själv genom stenens kristallkonstruktion. Valet av mönster har "smittat av sig" till andra stenarter som inte av naturen har samma egenskaper. Det ser okej ut, men fungerar inte att gå på med högre klackar eller att köra på med kundvagn, menar Rasmus.

RASMUS WAERN, arkitekt SAR/MSA

MJUKT SOM GRANIT

OM ATT FÅ IN EN FOT

VIKTOR KORNEEV, konstnär

FRÅN RYSSLAND via en tävling till en utställning i Trollhättan och vidare till ett inköp av

kommunen. Så fick Viktor in en fot i Trollhättans stadsmiljö. Idag kan besökare se en flera meter hög granitfot stå ute i vattnet vid klaffbron.

— Jag är mycket nöjd med hur arkitekterna placerade foten. Det blir en mycket fin reflektion i vattenytan, vilket gör att den tunga stenen blir lätt, berättar Viktor.

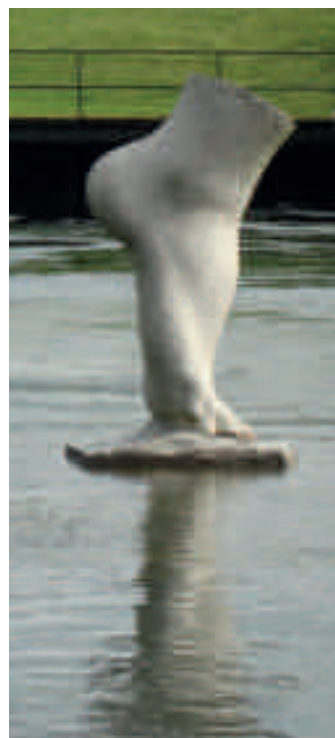
Han visar en bild på ytterligare en skulptur i offentlig miljö. Vid Stenungsunds kulturhus står verket "Imagination". Det är ett verk i två delar som ska symbolisera upplevelsen av två olika verkligheter. En annan bild visar en torso.

— Jag ville visa att ibland kan ett fragment vara mycket mer än om man visar hela den

mänskliga kroppen, förklarar Viktor.

Detta syns också i hans skulptur Pietà där endast en del av Kristi kropp framträder samt endast en av Jungfru Marias händer. Viktor pratar om att graniten kan fungera på ett mjukt sätt och berättar också om sina goda erfarenheter av samarbetet med stenindustrin.

— Det har fungerat väldigt bra här. I andra fall kan det gå ett halvår till att bara dela graniten. Jag hoppas att vi kommer att kunna samarbeta bra tillsammans i framtiden, säger han.

MILJÖN HÄR ERBJUDER NÅGOT EXTRA

Därför flyttade han.
Peder Istad

PEDER ISTAD kommer från norska Vestlandet. Han beskriver sig själv som en säsongsarbetare. På vintern är det is som gäller, resten av året ägnar han sig åt sten i Bohuslän där han är bosatt sedan tio år tillbaka.

— Jag gillar den här platsen, det är sten överallt och en speciell miljö. Dessutom

finns KKV, stenindustrin och internationella kollegor.

Peder betonar vikten av gott samarbete med stadsarkitekter och visar exempel från sitt arbete.

Ett av hans projekt handlar om en bro i Hardanger.

— Jag intresserade mig för själva bergsprängningen som gav massor med punkter där berget är söndertrasat. Mitt verk "reparerar" berget med hjälp av vita diamanter monterade i berget. De symboliserar vita blodkroppar, berättar Peder.

Bron har blivit ett turistmonument med 30 000-40 000 besökare som varje år stannar till för att titta på verket.

Ett annat av Peders projekt är uppbyggnaden av en skulpturpark för de som är dövblinda sedan födseln. Där ägnar han en vecka per år åt arbete med taktilitet.

PEDER ISTAD, konstnär

VÄGEN TILL HIMLEN

Som en leksaksaffär

Var du än går här så går du på stenen. Detta ställe är unikt.

Hubert Maier

HUBERT MAIER är skulptör med rötterna i Tyskland. Han jobbar enbart i materialet sten, vilket är ovanligt i en tid då de flesta använder många sorters material i sitt arbete. Hubert väljer alltid hård sten såsom granit, trots att marmor sägs vara så exklusivt.

— Anledningen till att jag hamnade just här i trakten är KKV. Det var dit jag kom för 18 år sedan. Jag ringde min fru och sade att hon måste komma hit och se allt det fantastiska. Hon kom hit och tyckte precis som jag. Sedan dess tillbringar vi hela somrarna här och barnen har under hela sin uppväxt haft sina sommarlov här. Hubert har idag stor respekt för landskapet och materialet. Han uppskattar också platsens fina kontaktnät med kunniga granitkännare och de stora möjligheterna att hitta den rätta stenen.

DÅ HAN FÖRST KOM TILL KKV hade han aldrig arbetat med granit tidigare. Hubert var blyg och försiktig och startade med små enkla verk. Han började med en stjärnboll, gjorde ytterligare några saker för hand, fick låna en bormaskin och upptäckte hur snabbt han kunde arbeta med den.

— Första året gjorde jag bara små saker, men som stenstipendiat får du erbjudanden från stenindustrin om stora stenar. Jag fick en stor sten från Hallinden, men rörde den först inte. Andra året köpte jag en bormaskin och använde den verkligen mycket.

Hubert beskriver att han ville tömma stenen och hur han i slutet endast hade en ram, en tom sten, som gick att lyfta upp. Den som är liten kan till och med krypa in i den.

Hubert pratar med känsla om att det finns mycket stora stenar och menar att om "du ändrar formen så dödar du en del av kraften".

HAN BERÄTTAR att en del undrar varför han enbart arbetar med sten och han brukar säga att "Så länge jag får "heartbeat" i stenbrottet, så kommer jag att jobba med sten." Han beskriver känslan som när ett barn får gå in i en leksaksaffär. Just det här med känslan är viktigt, enligt Hubert, eftersom han inte hittar sina projekt på ett intellektuellt sätt.

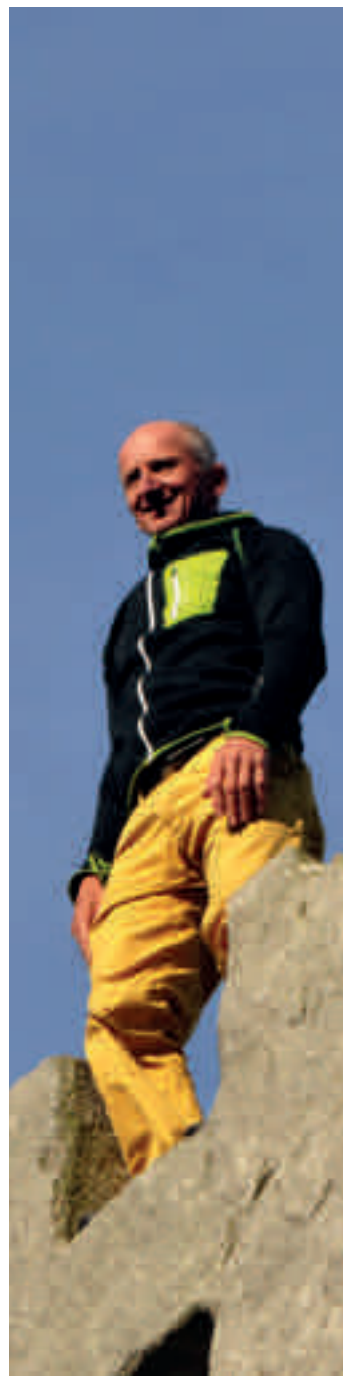
Han var en av de första konstnärerna som ställde ut på Uddenskulptur i Hunnebostrand. På årets utställning kan besökarna se hans verk *The Ladder to Heaven*, vilket är ett försök att bygga en bro mellan jord och himmel med hjälp av en stenskulptur.

FÖR ETT PAR VECKOR SEDAN var Hubert på besök i Tossene och köpte ny sten. Nya projekt är på gång och inte ens skulptören själv vet vad som kommer närmast.

I slutet av sitt föredrag återkommer Hubert till det unika landskapet som finns här.

— Jag är van vid bergen då jag vuxit upp i Alperna nära Österrike, men där hemma är delarna mer separerade. Vi har berg, vi har skog. Men här är det mycket mer än så... Det finns inte lika mycket vegetation och var du än går så går du på stenen. Därför återvänder jag alltid hit, avslutar han.

Så länge jag får "heartbeat" i stenbrottet, så kommer jag att jobba med sten.

HUBERT MAIER, stensculptör

The Ladder to Heaven, Uddenskulptur i Hunnebostrand

TEKNISK UTVECKLING BANAR VÄG

Modernt arbetssätt

Maskinerna ger oss exakt symmetri.

Pål Svensson, konstnär

PÅL SVENSSON har varit här sedan 1983. Det började med en kurs där han upplevde stenindustrins teknik som stenålders. Gamla klingsågar användes och det fanns alltid en känsla av när ett verktyg går sönder, då kommer den här verksamheten att upphöra.

— Det var som en känsla av en döende bransch, men så hände något. Plötsligt kunde man tillverka syntetiska diamanter, vilka kunde användas till stenen i konstnärlig verksamhet. Idag polerar man hela vägen upp med diamanter.

Allt låg i en liten teknisk uppfinning. Även linsågen har spelat en stor roll för utvecklingen då den kan såga enormt stora snitt. Därefter tågade nya verktyg med förmågan att göra

byttade ytor in på marknaden, berättar Pål.

Han berättar om relationen till stenindustrin och att han genom åren har träffat stenarbetare som är enormt tekniska. Tillsammans med dessa har Pål i flera fall experimenterat sig fram till nya lösningar.

HAN FÖRORDAR industriell teknik för att kunna skapa det

man vill uppnå. Ett exempel är möjligheten att skapa ett exakt format runt klot som kan snurra runt i en vattenfylld skål. Det skulle inte vara möjligt att åstadkomma för hand. Med handen blir det mjukt format, är inte möjligt att få det exakt. Det gäller att välja teknik efter den idé man har om resultatet.

Pål är mycket tacksam över den hjälp han får från stenföretagen. Vid ett tillfälle hade han i uppgift att skapa ett tempel/sittplats.

— Jag sade till stenbrottet att "ring mig när ni har ett

stenblock". På den vägen fick jag ett stenblock som var helt naturligt. Det hade naturliga ytor och de i stenbrottet plockade ut blocket utan att dela. Blocket vägde 50 ton, vilket ingen maskin klarar av att lyfta.

En kil togs bort med linsågen så att blocket kunde släpas bort och upp till stenhallen. Där kunde jag sedan såga ut soffan och det lilla bordet och få ut det åt fyra håll, berättar Pål.

I JULI I ÅR INVIGDES verket "Fiolen min" i Orsa. Pål vann tävlingen om utsmyckningen då ortens centrum skulle förnyas. Han hade en idé om en fiol, men hade inte helt klart för sig hur det skulle lösas tekniskt.

— Då kom Kai till mig. Han berättade om deras fräs och scanner. Vi scannade av en riktig fiol, förstörade den och tillverkade den, berättar han.

STEG ETT var att scanna fiolen och läsa av den digitalt. Den lades in i ett ritprogram i datorn.

STEG TVÅ var att modulera bilden, det vill säga att arbeta med den i datorn. Det händer att datorn misstolkar bilden och då måste det fixas.

STEG TRE handlade om att få till en traditionell ritning.

STEG FYRA blev att göra om ritningen till instruktioner som maskinen kunde förstå.

STEG FEM innebar att maskinen kunde påbörja tillverkningen. Ett gigantiskt block togs in till maskinbearbetning. Man använde en 5-axlig maskin, som kunde röra sig åt alla håll. Detta arbete pågick ett par dygn.

STEG SEX överlämnades åt Pål. Nu fanns ett halvfärdigt verk som skulle hanteras manuellt. Det fina var att fiolen nu var helt symmetrisk. För hand skulle den ha blivit skev. Pål gjorde själva sargen och blästrade in f-hålen.

STEG SJU innebar äntligen montering på plats.

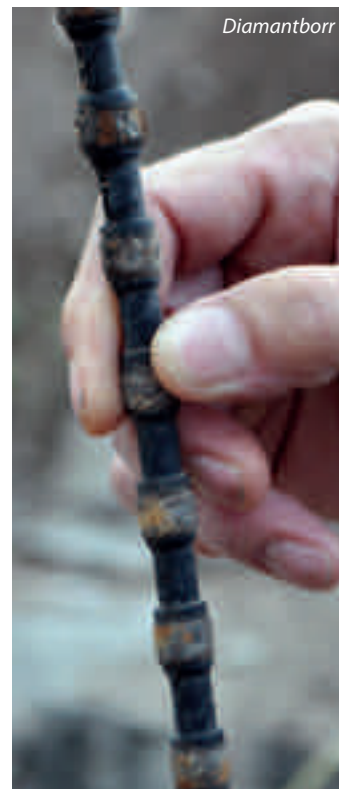
— Det finns tydliga exempel på att konstnärlig verksamhet gör nytta i industrin. I arbetet kommer man fram till nya lösningar. Ju mer du vet desto mer kan du dra nytta av din kunskap, menar Pål.

KAI MARKLIN, Ordförande Sveriges Stenindustriförbund

« Stenindustrin - liten men stolt bransch

KAI MARKLIN är Ordförande för Sveriges Stenindustriförbund. Han säger att nästan alla medlemsföretag är små med i genomsnitt tio anställda.

— Det är en liten men stolt bransch. Våra medlemsföretag är i regel riktiga hantverkare, som inte bara skyfflar iväg någonting. Det handlar om hög kvalitet. Därför är det så roligt att idag höra konstnärerna säga att stenindustrin här är viktig för arbetet, säger Kai. Under sitt föredrag lär han oss att skilja på vad som är riktig natursten och inte.

Natursten tas ut i ett stycke ur berget. Sten som tas upp, mals och pressas ihop kallas något helt annat. Kai berättar att i Sverige anger

namnet på en sten-sort även namnet på stensbrottet den kommer ifrån. Däremot betyder namnet "Carraramarmor" inte att den stenen brutits just på platsen Carrarra. I Sverige är alltså stensorterna kvalitetssäkrade,

men detta gäller inte i Europa som helhet.

— Här ingår också stensbrottets koordinater i namnet. Vi har utan att lyckats försökt få övriga

Natursten tas ut i ett stycke ur berget.

Europa att göra likadant, säger Kai. Han fortsätter med att berätta

om stensens speciella förutsättningar och menar att betong och asfalt är enklare att använda då vi vet precis hur de funkar. Det är svårare med sten, men hos Stenindustriförbundet

finns en massa fakta för den intresserade att ta del av.

— När det gäller gravstenar så är detta en ganska liten del av branschen med cirka 14 000 per år. Antalet minskar på grund av minneslundar och andra kulturer. Kai avslutar med att uppmana beställare att aldrig lita på bilder av sten. Utskriften kan vara mycket missvisande. Däremot finns en skrift, stenskartoteket, som håller hög kvalitet.

HÅRDA FAKTA

Antal stensbrott i Sverige: 50
Antal stensbrott här: 6
Antal svenska stensorter: 70
Antal kilo bruten sten i Sverige år 2010: 868 000 ton
Andel som blir natursten: 18%
Andel granit och liknande: 80-90 %
Andel som hamnar utomhus: 80% (markbeläggningar, murar, trappor m.m.)
Antal sålda gravstenar per år: 14 000 produkter

Stenindustriförbundet ger ut en gratis tidning som heter STEN. Det är enkelt att gå in på www.sten.se och skriva upp sig på utskickslistan.

www.sten.se

Skicka efter
tidningen STEN

STENENS FRAMTID

EN HÅLLBAR LÖSNING

CURT JOHANSSON, professor vid SLU

CURT JOHANSSON, professor vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) berättar under sitt föredrag hur näringen kan utvecklas fram till 2025 och var man kan finna en ökad efterfrågan på sten.

— Konstnärerna och deras objekt är utmärkta marknadsförare för näringen. De kan visa på oanade möjligheter med sten och bryta gränser. Detta utgör endast en liten del av näringen, men är viktigt för att föra fram verksamheten och nå ut till många, menar Curt.

HAN BETONAR att man måste jobba med materialets livscykelanalys och ger exempel på beräkningar av detta. Materialet kan beskrivas som en triangel bestående av hållbarhet, estetik och funktion.

Vidare efterlyser Curt mer professionella beställare och menar att det finns risk för

att kvalitén i upphandlingar försvinner under byggprocessen.

EN FRAMTIDSSPANING är att man måste skapa förutsättningar för att ta med arkitekterna ned i stenbrotten och få dem att uppleva stenens själ och känslan av ett hållbart material för framtiden.

Dag ett avslutas med samtal och diskussion. Rasmus Waern pekar på hur skogsindustrin varit framgångsrik med att skapa intresse och engagemang av att bygga i massivt trä, liksom hur betongindustrin driver kampanjer för att nyttja detta material.

Mötesplats "Hav & Land", Kulturhuset på Sotenäset i Hunnebostrand

Uddenskulptur i Hunnebostrand

Uddenskulptur i Hunnebostrand har gett det gamla stenbrottet nytt liv. På norra udden av Hunnebostrand erbjuds besökaren en betagande utsikt i kombination med konst huggen i sten. Här kan konstnärer och beställare mötas och utveckla affärer hela året.

N 58° 23'60" / E 11° 30'04

HALLINDENS GRANIT

DAG NUMMER TVÅ av dessa seminariedagar bjuder på en resa till Hallindens Granit där en av delägarna, Jörgen Lundgren, visar oss runt. Företaget levererar sten över hela världen för olika ändamål. Hallindens Granit är ett modernt stenföretag med lång historia. Första stenbrottet öppnades i Tossene 1946 av Bror Lundgren. Idag ägs företaget av Tage, Johan och Jörgen Lundgren som är barn och barnbarn till grundaren.

De täkter som idag drivs är:

- Bohus Grå Silver
- Bohus Grå Tossene
- Bohus Röd Brastad
- Bohus Röd Skarstad
- Hallandia Svenstorp

Förutom egna stenbrott är Hallindens Granit återförsäljare åt en rad olika stenbrott i Sverige och övriga världen. Stenen säljs både som råblock och i olika bearbetade format.

JÖRGEN LUNDGREN, delägare Hallindens Granit AB visar runt

TANKAR OM GRANIT

Hjärtat bankar

Vill omfamna allt.

Laila Westergård
Konstnär, Danmark.

“För mig är gemenskapen en av de stora behållningarna av dessa dagar. Det är fint att få träffa andra med stenen som gemensamt intresse.

Själv arbetar jag mycket med detaljer och det har varit mycket intressant att se andra sätt arbetssätt.

Besöket på Hallinden får mitt hjärta att banka. Det väcker en känsla av att vilja omfamna all sten.”

Nya kontakter

Större kontaktnät.

Ragnhild Selstam
Kommunfullmäktige
Sotenäs kommun

“Jag tänker att ju mer man kan desto bättre är det. Det här seminariet har gett mig bättre kontakter och större kontaktnät.

Dessutom innebär det en stor kunskapsinhämtning. Vi vill verka vidare med GRANIT och förmedla kunskap om detta.”

Stenens själ

Konstnärer utforskar.

Curt Johansson,
Bergsingenjör MSc,
Civilekonom MBa
Professor

“Bohuslän har en tendens att isolera sig i vanliga fall. Genom det här seminariet öppnas nya möjligheter. Bohusgraniten är ett känt varumärke.

Det är fantastiskt att se hur konstnärerna plockar fram stenens själ. De är estetiska materialutforskare, som bryter ny mark. De är så nära materialet och kan hjälpa arkitekter att tänka nytt.”

Win-win

Nytta av varandra.

Kai Marklin,
Ordförande för Sveriges
Stenindustriförbund

“En av de stora behållningarna för mig dessa dagar är insikten om att det konstnärliga och det industriella kan hjälpa varandra. Genom samarbete med konstnärer lär vi oss nya och udda saker, som vi inte skulle tänkt på annars.

Det är också glädjande att vi kan öka kunskapsnivån om stenindustrin på detta sätt.”

KKV-B

PARADIS FÖR SKAPANDE

LIZ CARINA KARLSSON, KKV-B

KONSTNÄRERNAS KOLLEKTIVVERKSTAD BOHUSLÄN besöks den andra av de två seminariedagarna. Mitt i skärningspunkten mellan hav och berg ligger detta paradis för stensulptörer och andra konstnärer. Detta är en av Sveriges 26 kollektivverkstäder och en av fyra med riksintresse.

Man kan tycka att KKV-B är placerat mitt ute i naturen – men i själva verket är de ett av flera nav i en kulturtät miljö.

De finns framför allt till för att ge yrkesverksamma konstnärer professionellt utrustade verkstäder för olika tekniker och material, men vill också vara en plats för stimulerande, utvecklande och spännande möten i konstens och kulturens tecken.

